

Hollandse Meesters over de Grenzen/ Dutch Masters Abroad

Het Nationaal Kunstmuseum van de Republiek Wit-Rusland

Het huidige Kunstmuseum in Minsk, Wit-Rusland

Het in het centrum gelegen Nationaal Kunstmuseum in Minsk herbergt de grootste collectie Wit-Russische en buitenlandse kunst van het land. De officiële geschiedenis van het museum begint in 1939. De collectie omvat meer dan dertigduizend kunstwerken die samen twintig verschillende collecties vormen. De twee belangrijkste verzamelingen bestaan uit nationale kunst en werken uit verschillende landen van de wereld.

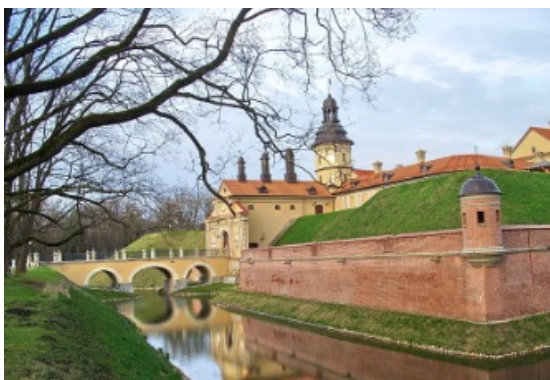
Het Museum, opgericht op basis van een door de Raad van Volkscommissarissen van Wit-Rusland aangenomen resolutie in januari 1939, bestond uit 15 zalen van de Agrarische School, het voormalige meisjes gymnasium in Minsk. Naast de afdelingen schilderkunst, beeldhouwkunst en grafiek werd er een aparte afdeling voor kunstnijverheid gecreëerd. Het Museum werd toen geleid door een beroemde Wit-Russische schilder-keramist Mikalai Mikhalap (foto rechts).

Religieuze kunst uit Orthodoxe en Katholieke kerken

Waardevolle religieuze kunst werd uit Orthodoxe en Rooms-Katholieke kerken verwijderd en geregistreerd in het museum. Grote hoeveelheden schilderijen, grafiek, decoratieve en toegepaste kunst werden verkregen door kunstwerken over te dragen van de afdelingen voor Schone Kunsten van de Historische Musea in Minsk, Vitebsk, Mogilev en Gomel. Een reeks kunstwerken werd overgebracht van de Tretjakov Galerij en het Poesjkin Museum in Moskou en het Russisch Museum en de Hermitage in St. Petersburg.

Kunst uit genationaliseerde Huizen en Kastelen

Paleis van de familie Radziwill in Nesvizh.

Foto uit 2012. <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:2012-1.jpg>

Na de Russische bezetting van een deel van Polen in september 1939, werd kunst uit de genationaliseerde huizen en kastelen ondergebracht in het Museum. Waaronder een deel van de collectie van de Radziwill-prinsen uit het paleis in Nesvizh. Zo kwam het Museum aan een rijke collectie folklore sjerpen uit de voornamelijk door joden bewoonde stad Slutsk, 18e-eeuwse Franse wandtapijten en portretschilderijen uit de 16e - 19e eeuw.

Organisatie 'Orient': de plundering van het Museum

Begin 1941 telde de inventaris van het Museum 2711 kunstwerken waarvan er 400 waren tentoongesteld waren. De bestandscatalogus moest nog worden gemaakt. De collectie werd vervoerd naar Duitsland. Het is bekend dat de nazi-regering aan de vooravond van de grootschalige vijandelikheden in Europa een speciaal programma ontwikkelde om cultureel waardevolle objecten en kunst in de bezette landen te onteigenen. Hooggeplaatste specialisten reisden naar verschillende landen om lijsten samen te stellen van de waardevolste objecten die onteigend moesten worden. De registratie van kunstwerken in de Oostelijke gebieden was de taak van de algemene interventie organisatie 'Orient'. De gebeurtenissen in Minsk bij het Nationaal Kunstmuseum in 1941 laten zien hoe de Duitsers kunst roofden.

Specialisten in Kunstroof

Twee belangrijke personen kwamen naar Minsk - Hans Posse en Kajetan Mühlmann. Hans Posse als voormalig directeur van de Dresdner Gemäldegalerie had als speciale opdracht het persoonlijke museum van Hitler in Linz te creëren. Kajetan Mühlmann moest kunstschaten registreren in de oostelijke gebieden. In Minsk waren ook vertegenwoordigers actief van de 'Erfgoed'-maatschappij, geleid door Himmler.

Hans Posse

Kajetan Mühlmann

Volgens de documenten werden waardevolle schilderijen en toegepaste kunst door Hans Posse in beslag genomen; de collecties werden naar het Reich en naar Königsberg gestuurd.

Verblijfplaats van de vooroorlogse collectie is onbekend

September 1941 was de collectie van het Nationaal Kunstmuseum volledig verspreid. Waardevolle doeken, de meubels uit de 18e-19e eeuw, vazen, marmer, horloges en dergelijke werden door de 'SS' aan de Wehrmacht geplunderd. Waardevolle voorwerpen verdwenen het land uit, slechts enkele voorwerpen bleven bij Duitse organisaties in Minsk. Het lot van de vooroorlogse collectie van het Nationaal Kunstmuseum is onbekend. De zoektocht wordt bemoeilijkt door het ontbreken van een bestandscatalogus uit de vooroorlogse periode. In 1944 maakte het museum personeel een 'inventarisatie van de museale kunstwerken', van de voorwerpen die door de Duitsers waren meegenomen.

De inventaris van verdwenen objecten omvat 223 Russische schilderijen, 32 West-Europese kunstwerken, de meubels uit de 'Blauwe Slaapkamer' van Alexander II in het Winterpaleis, 60 iconen uit de 16e – 18e eeuw, 89 sculpturen, Russisch en West-Europees porselein, honderden kunstwerken van Wit-Russische kunstenaars van eind 19e - begin 20e eeuw. Na de oorlog keerde een klein deel terug, voornamelijk werken die voor de oorlog op tentoonstellingen in Rusland waren geweest, zoals de buste van prins Pjotr Romyantsev-Zadunaisky gemaakt door Fedor Shubin of voorwerpen gevonden aan het einde van de oorlog door Sovjet-soldaten in Oost-Pruisen (de verzameling portretten uit kasteel Nesvizh) of in het geteisterde Minsk.

Buste prins Romyantsev Zadunaisky, 1778, Fedor Shubin (1740-1805), Marmer, Minsk, Nationaal Kunst Museum Republiek Wit-Rusland